

สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิเคราะห์ของผู้เขียน ปรากฏผลว่าหลักการปฏิบัติต่อ
เชลยศึกอันเป็นหลักการเกี่ยวกับการให้การปกป้อง ค้ำครองผู้ได้รับผลกระทบจาก
การสงคราม (war victims) หลักดังกล่าวข้างต้น เป็นหลักการสำคัญซึ่งเป็นที่
ยอมรับกันโดยทั่วไปของนานาประเทศ โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวมีประวัติศาสตร์ ความเป็นมา
ตั้งแต่สมัยโบราณ วิวัฒนาการเรื่อยมาในลักษณะกฎหมายจารีตประเพณี และในที่สุด
ได้รับการประมวลเป็นหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ดังปรากฏในลักษณะกฎหมาย
ลายลักษณ์อักษรในรูปของอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ.1899 (แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.1907)
อนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยการปฏิบัติต่อเชลยศึก ค.ศ.1929 อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ 3
ว่าด้วยการปฏิบัติต่อเชลยศึก ค.ศ.1949 และพิธีสารฉบับที่ 1 (พิธีสารเพิ่มเติม
อนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1949) เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ประสบภัย ข้อพิพาทระหว่าง
ประเทศที่ใช้อาวุธ ค.ศ.1977 พิธีสารฉบับนี้ได้เพิ่มเติมช่องว่างทางกฎหมายของ
อนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1949 ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กล่าวคือ ให้ความคุ้มครองและ
คุ้มครองสำหรับกลุ่มหรือกองทัพ(armed forces) ซึ่งต่อต้านการปกครองในลักษณะ
อาณานิคม(colonial domination) หรือการครอบครองโดยชนต่างด้าว(alien
occupation) หรือระบอบที่แบ่งผิว(racist regime) และบทบัญญัติอื่นๆ ใน
อนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1949 ซึ่งรวมทั้งเรื่องเชลยศึกด้วย อันถือว่าเป็นแนวคิด
และหลักเกณฑ์แนวใหม่ของหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ บทบัญญัติต่างๆ
ดังกล่าวได้ระบุไว้ในสาส์น (instruments) ต่างๆ ดังกล่าว มีลักษณะที่ละเอียด และ
มีความสมบูรณ์ ในอันที่จะให้การปกป้องและคุ้มครองเชลยศึกในประเภทต่างๆ อัน

เป็นผลจากสงคราม หรือความขัดแย้งในรูปแบบต่างๆ กล่าวคือ การสงครามที่ได้มีประกาศหรือกรณีพิพาทกันด้วยอาวุธในลักษณะอื่นารหว่างรัฐภาคี ตลอดจนความขัดแย้งหรือข้อพิพาทซึ่งชนชาติต่างๆ ได้ใช้สิทธิในการกำหนดอนาคตของตนเองโดยใช้อำนาจลับ เพื่อต่อต้านการปกครองแบบอาณานิคม หรือการครอบครองโดยชนต่างดาว หรือเพื่อต่อต้านระบอบที่แบ่งผิว

สำหรับประเทศไทยนั้น ได้มีหลักเกณฑ์การปฏิบัติต่อเชลยศึกเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ในสมัยโบราณเริ่มตั้งแต่สมัยน่านเจ้า สมัยกรุงสุโขทัย สมัยอาณาจักรล้านนา สมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยกรุงธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยได้ใช้หลักเมตตากรุณา ตลอดจนการตรากฎหมายอันเกี่ยวกับเชลยศึก กล่าวคือ ศิลาจารึกสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช และสมัยพระมหาธรรมราชาลิไท กฎหมายมังรายศาสตร์ พระราชบัญญัติทาส พ.ศ. 1980 กฎหมายตราสามดวง กฎหมายดังกล่าวได้ระบุถึงเชลยศึกที่ถูกจับได้ จะถูกนำมาตัวลงเป็นทาส และในที่สุดได้มีการยกเลิกการนำเชลยศึกลงเป็นทาส ตลอดจนทาสประเภทอื่นๆ โดยการตราพระราชบัญญัติยกเลิกทาส ขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 และในสมัยดังกล่าวได้ตราประมวลกฎหมายอาญา ร.ศ. 130 โดยระบุเรื่องเชลยศึกไว้กรณีเชลยศึกเสียสัจย์ และการให้ความคุ้มครองต่อเชลยศึกผู้ซึ่งได้รับบาดเจ็บ บ่วยไข้ โดยห้ามผู้ใดกระทำการเจตนาปราศจากความเมตตากรุณา โดยหลักปฏิบัติของไทยในสมัยต่างๆดังกล่าวข้างต้นได้นำมาใช้ต่อเชลยศึกประเทศเพื่อนบ้านที่ถูกจับได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งในระดับภูมิภาคเท่านั้น โดยเชลยส่วนใหญ่ที่ถูกจับได้ จะถูกนำมาเป็นทาสเพื่อใช้แรงงาน ดังกฎหมายสมัยต่างๆข้างต้นได้ระบุไว้ นอกจากนี้ อาจมีเชลยศึกบางคนได้รับราชการ เช่น เจ้าผู้ยในสมัยน่านเจ้า เชลยศึกมอญ จาม ได้รับราชการทหารในกรมทหารอาสา แต่บางคนก็ได้รับการทรมานร่างกายจนกระทั่งสิ้นชีวิตลง เช่น เจ้าอนุวงศ์แห่งเวียงจันทน์ ครั้นเวลาลุล่วงมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ราวสมัยรัชกาลที่ 5 เรื่อยมา เมื่อประเทศไทยได้ติดต่อกับนานาชาติมากยิ่งขึ้น ประกอบกับในห้วงเวลาดังกล่าวกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับเชลยศึก ได้มีวิวัฒนาการ

ในลักษณะการประมวลขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร กล่าวคือ อนุสัญญาเฮก ค.ศ.1899 (แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.1907) อนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1929 และค.ศ.1949 ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้นประเทศไทยซึ่งได้รับแนวความคิดดังกล่าว และได้ตัดสินใจเข้าเป็นภาคีโดยการทำสัตยาบันอนุสัญญาเจนีวาทั้งสองฉบับดังกล่าว อันถือได้ว่าประเทศไทยได้ให้การยอมรับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ กล่าวคือ มีพันธกรณีที่จะนำบทบัญญัติในอนุสัญญาดังกล่าว มาปรับใช้ในกรณีเกิดสงครามหรือความขัดแย้งกับประเทศภาคีอื่น ๆ นอกจากนี้หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเฉลี่ยศึก คือกระทรวงกลาโหมได้ออกระเบียบทหารขึ้นมาสองฉบับ uly ใช้แนวทางจากอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1929 กล่าวคือ

1. ระเบียบทหารว่าด้วยเฉลี่ยศึก ที่6/23512 และ
2483

2. ระเบียบทหารว่าด้วยจดหมาย ไปรษณียบัตร และไปรษณีย์วัตถุที่เกี่ยวข้อง
เฉลี่ยศึก ที่7/26059
2483

ระเบียบทั้งสอง ออกมาเพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับกองทัพไทยในการดำเนินการต่อเฉลี่ยศึก จึงเป็นการย้ำให้เห็นถึงการยอมรับกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าว ชัดเจนยิ่งขึ้นและในทางปฏิบัติไทยได้นำอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1929 มาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติต่อเฉลี่ยศึกตลอดช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1949 ในคราวสงครามเกาหลี และสงครามเวียดนาม uly ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ดังกล่าว แม้ว่าในบางกรณีจะมีการละเมิดบทบัญญัติบางข้ออยู่บ้าง เช่น การมิได้จัดทำหิมที่หลบภัยในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือในสงครามเวียดนามได้มีการยิงสังหารเฉลี่ยศึก หรือการซ้อมทรมานเฉลี่ยศึกเพื่อสอบถามข่าวสาร และข้อมูล

เมื่อพิจารณาถึงกรณีของประเทศไทยดังกล่าวมาแล้ว จะสังเกตได้ว่าประเทศไทยได้มีหลักเกณฑ์การปฏิบัติต่อเฉลี่ยศึกบางลักษณะที่ตรงกับกฎหมายระหว่าง

ประเทศอินเดียที่อยู่ในปัจจุบัน กล่าวคือ หลักเมตตาทรรมที่ห้ามมิให้ประหาร หรือ ทหาร้ายเชลยศึกที่ถูกจับได้ตั้งได้บัญญัติไว้ในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช อันถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของไทย รวมทั้งศิลาจารึกในสมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชา ลีไท หรือในประมวลกฎหมายอาญา ร.ศ.130 (พ.ศ.2454) มาตรา 48 ที่ระบุ ให้ความเมตตาต่อเชลยศึก โดยห้ามกระทำการใด ๆ โดยปราศจากความเมตตา กรุณาต่อผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ หรือป่วยไข้จากการสู้รบ ซึ่งหลักการในกฎหมายดังกล่าว พิจารณาได้ว่า ได้มีการตราขึ้นก่อนที่จะได้มีการประมวลหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเชลยศึก ซึ่งเป็นกฎหมายระหว่างประเทศดังต่อไปนี้เสียอีก

ข้อ 2 แห่งอนุสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเชลยศึก ค.ศ. 1929

"ไม่ว่าโอกาสใด ๆ เชลยศึกต้องได้รับผลปฏิบัติด้วยความเมตตา กรุณา และได้รับความคุ้มครอง..."

ข้อ 13 อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ 3 เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเชลยศึก ค.ศ. 1949 ได้ระบุว่า

"เชลยศึกจะต้องได้รับผลปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมในทุกโอกาส การกระทำหรือการละเว้นใด ๆ อันมิชอบด้วยกฎหมาย... ซึ่งก่อให้เกิดการตายหรือเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่ออนามิย์ของเชลยศึกที่อยู่ในความควบคุมของคนนั้น เป็นอันต้องห้าม..."

เจตณีย์เดียวกัน เชลยศึกจะได้รับความคุ้มครองในทุกโอกาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะได้รับความคุ้มครองต่อบรรดาการประทุษร้าย หรือต่อการขู่เข็ญ และต่อการดูถูกเหยียดหยาม และความอยากรู้สอดรู้เห็นของประชาชน"

และต่อมาเมื่อประเทศไทยได้มีบทบาทในระดับสากลมากขึ้นกล่าวคือได้ ยอมรับหลักกฎหมายระหว่างประเทศอันเกี่ยวกับเชลยศึกและอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1929 และค.ศ. 1949 เท่านั้น แต่สำหรับพิธีสารฉบับที่ 1 ค.ศ. 1977 จากการศึกษาของ ผู้เขียนพบว่า แม้ประเทศไทยจะได้ส่งผู้แทนเพื่อพิจารณาร่างพิธีสาร แต่ภายหลังจาก

นั้นไม่ปรากฏว่าประเทศไทยได้ตัดสินใจเข้าเป็นภาคีในพิธีสารดังกล่าว ดังนั้นในสมัยปัจจุบันจึงเกิดประเด็นปัญหาขึ้นมาว่า ประเทศไทยควรจะเข้าเป็นภาคีพิธีสาร ค.ศ. 1977 หรือไม่ ผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์แล้วพิจารณาได้ว่า สำหรับเหตุผลที่ประเทศไทยยังมิได้ตัดสินใจเข้าเป็นภาคีพิธีสาร มีดังนี้

1. ฝ่ายต่อต้านอันอาจจะมีขึ้น หากได้ทำการยึดครองดินแดน หรือแบ่งแยกดินแดน การกระทำดังกล่าวเมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยถือว่าเป็นกบฏ อันเป็นความผิดต่อความมั่นคงแห่งชาติ หากเข้าเป็นภาคีพิธีสาร ประเทศไทยอาจจะต้องแก้ไขกฎหมายดังกล่าว โดยรับรองการกระทำของฝ่ายดังกล่าวว่าไม่เป็นความผิดฐานกบฏอีกต่อไป

2. การที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีพิธีสาร อาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ กล่าวคือ ประเทศไทยจะต้องนำบทบัญญัติต่างๆในพิธีสารมาใช้ต่อฝ่ายต่อต้าน แต่ถ้าฝ่ายดังกล่าวไม่ได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติในพิธีสารในลักษณะต่างตอบแทนกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทย ดังนั้นจึงก่อให้เกิดความเสียหาย กล่าวคือ การสูญเสียทั้งทางชีวิตและทรัพย์สินของทางการไทย

3. เนื่องจากประเทศที่เข้าเป็นภาคีในพิธีสารฉบับนี้ยังมีไม่มากนัก ดังนั้นประเทศไทยจึงต้องรอดูท่าทีของประเทศอื่น ๆ ก่อน

ดังนั้นปัญหาที่จะเกิดตามมาคือหากเกิดกรณีความขัดแย้งระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน หรือฝ่ายต่อต้าน ในลักษณะการต่อต้านระบอบการปกครองแบบอาณานิคม หรือการครอบครองโดยชนต่างด้าว หรือระบอบที่แบ่งผิว ดังได้ระบุไว้ในพิธีสารฉบับที่ 1 ประเทศไทยจะใช้หลักการ หรือแนวค่านิยมการอย่างไรในปัญหาการปฏิบัติต่อบุคคลผู้ประสบภัยสงคราม หรือเชลยศึกดังกล่าว

สำหรับประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากพิธีสารฉบับที่ 1 ค.ศ. 1977 เป็นหลักการที่มีลักษณะอันสอดคล้องกับสถานการณ์ความขัดแย้งหรือการสู้รบในรูปแบบต่างๆ ในระดับระหว่างประเทศ (international armed conflict)

โดยไม่ได้คลุมถึงกรณีความขัดแย้งในลักษณะภายใน (non-international armed conflict หรือ internal armed conflict) เช่นกรณีกบฏ หรือขบวนการแบ่งแยกดินแดน ดังกรณีขบวนการ IRA ในประเทศไอร์แลนด์ หรือพวกบาสก์ในประเทศฝรั่งเศส หรือพวกขบวนการพูโลในประเทศไทย โดยกรณีดังกล่าวที่จะตกอยู่ในพิธีสารฉบับที่ 2 แทนที่จะไม่มีผลกระทบต่อประเทศไทยจากการเข้าเป็นภาคีพิธีสารฉบับนี้ อีกทั้งได้บัญญัติการให้การปกป้องบุคคลผู้ประสบภัยสงครามต่างอย่างละเอียด ดังนั้นด้วยเหตุผลดังกล่าว ในทัศนะของผู้เขียนเห็นว่า ประเทศไทยควรจะเข้าเป็นภาคีพิธีสารฉบับดังกล่าว โดยประเทศไทยสามารถนำหลักการในพิธีสารดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อเชลยศึกต่าง ๆ ในสถานการณ์การสู้รบที่ได้เปลี่ยนแปลงไป และในทางตรงกันข้าม บรรดาประเทศคู่พิพาท หรือฝ่ายตรงข้ามดังกล่าวอันได้ยอมรับพิธีสารดังกล่าว จักมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยในลักษณะการปกป้อง และคุ้มครองเช่นเดียวกัน เช่น บทบัญญัติข้อ 45 แห่งพิธีสารได้กำหนดว่าให้สันนิษฐานไว้ในทุกกรณีว่าบุคคลที่จับได้ถือว่าเป็นเชลยศึก (ซึ่งเดิมเฉพาะกรณีสงสัยว่าเป็นเชลยศึกเท่านั้น) จะได้รับการกระทำใด ๆ ที่มีขอบเขตฝ่ายตรงข้าม อาทิ การสอบสวนโดยไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น ทั้งนี้แนวปฏิบัติทั้งของฝ่ายไทย และฝ่ายตรงกันข้ามในลักษณะดังกล่าว จะนำไปสู่ซึ่งหลักการทางมนุษยธรรมอันก่อให้เกิดการคุ้มครอง ปกป้องสิทธิในชีวิต และร่างกาย ของผู้ประสบภัยสงครามต่าง ๆ

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อปรากฏว่าในปัจจุบันประเทศไทยยังมีได้ยอมรับหรือเข้าเป็นภาคีพิธีสารฉบับที่ 1 ดังนั้นในทัศนะของผู้เขียน ผู้เขียนเห็นว่าประเทศไทยควรมีแนวดำเนินการดังนี้

1. แม้ประเทศไทยจะไม่ได้เข้าเป็นภาคีในพิธีสาร แต่ประเทศไทยก็สามารถหาความตกลงกับประเทศที่เป็นภาคีในพิธีสารดังกล่าวในลักษณะ ad hoc basis ได้ กล่าวคือ ยอมรับและเข้าใช้บทบัญญัติแห่งพิธีสารเฉพาะกับประเทศดังกล่าว ทั้งนี้พิจารณาได้จาก escape clause ดังได้ระบุไว้ในข้อ 96 วรรค 2 แห่ง

พิธีสารฉบับที่ 1 ค.ศ.1977 ดังนี้

"เมื่อภาศคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งไม่ผูกพันโดยพิธีสารนี้ ภาศของพิธีสารจักยังคงผูกพันโดยพิธีสารนี้ในความสัมพันธ์ระหว่างกัน ภาศแห่งสาส์นที่จะต้องถูกผูกพันตามพิธีสารในความสัมพันธ์กับภาศที่ไม่ต้องผูกพันโดยพิธีสาร เมื่อฝ่ายหลังนี้ ยอมรับและใช้บทบัญญัติของพิธีสาร"

2. สำหรับบทบัญญัติในพิธีสาร นอกจากในลักษณะ *lex lata* กล่าวคือ *lex ferenda* หรือบทบัญญัติอื่น ๆ นอกจากนี้ หากได้มีทางปฏิบัติแห่งรัฐ (State Practice) และมีการยอมรับในลักษณะที่เป็นกฎหมาย (*opinio juris sive necessitatis*) ในลักษณะที่เป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ประเทศไทยก็ยอมรับ ดังตัวอย่างในเรื่องการยอมรับของประเทศไทยในเรื่องหลักกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศในเรื่องสิทธิและหน้าที่ จากกฎหมายการทูตและกงสุล

3. ประเทศไทยสามารถนำหลักความเมตตากรุณา อันได้ยึดถือตั้งแต่ครั้งสมัยโบราณ เช่น หลักเมตตากรุณาอันปรากฏในศิลาจารึกสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช และพระมหาธรรมราชาลิไท หรือมาตรา 48 แห่งประมวลกฎหมายอาญาร.ศ.130 (พ.ศ.2454) เพื่อปฏิบัติต่อเชลยศึกที่จับได้ จากความขัดแย้งในรูปแบบต่าง ๆ

4. ประเทศไทยอาจใช้หลักกาชาดพื้นฐานทางกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในข้อพิพาทอันเข้าอวูดต่าง ๆ ปี ค.ศ.1978 (1978 Red Cross Fundamental Rules of International Humanitarian Law Applicable in Armed Conflicts) โดยหลักดังกล่าวคณะกรรมการกาชาดสากลได้ประมวลขึ้นจากหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ดังได้ระบุไว้ในอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1949 อนุสัญญาเฮก และพิธีสารปี ค.ศ.1977 ตลอดจนหลักกฎหมายจารีตประเพณี โดยนำหลักดังกล่าวมาประยุกต์เป็นแนวปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายดังนี้

ก. การปฏิบัติในลักษณะมนุษยธรรมในเบื้องต้น ต่อบุคคลที่ถูกกันออกจาก

การสู้รบ(hors de combat) กล่าวคือ ผู้ซึ่งยอมจำนน ผู้ซึ่งไม่รู้สีก้าว หรือผู้ที่ไร้ความสามารถอันเนื่องมาจากการบาดเจ็บ บ่วยไข้ ในลักษณะที่ไม่สามารถป้องกันตนเองได้ โดยห้ามมิให้ทำการสังฆ่า หรือทำร้ายร่างกายต่อบุคคลดังกล่าว

ข. การปลดอาวุธยุทธโปกรณ์ที่บุคคลดังกล่าวนำติดตัวมา และการนำตัวไปควบคุมไว้ในสถานที่ที่ปลอดภัย โดยจัดการเลี้ยงดูให้ในลักษณะที่เพียงพอแก่การดำรงชีวิต

ค. การรวบรวม และการจัดการให้การดูแลสุขภาพทางการแพทย์ต่อผู้ซึ่งบาดเจ็บ และป่วยไข้

ง. การเคารพในชีวิต ร่างกาย และเกียรติยศของผู้ถูกจับได้ โดยไม่กระทำการใดๆ ในลักษณะที่รุนแรงเพื่อเป็นการตอบโต้แก้แค้น (reprisals) ในการที่บุคคลดังกล่าวเป็นต้นเหตุ หรือสาเหตุให้เกิดความเสียหายต่างๆ ตามมา

จ. การให้หลักประกันในเรื่องหลักพื้นฐานทางกระบวนการยุติธรรม (fundamental judicial guarantees) ไม่ว่าจะเป็นกรณีการสอบถามเพื่อต้องการข้อมูล หรือข่าวสาร หรือการสอบสวนความผิดอื่นใด กล่าวคือจะต้องไม่ใช้วิธีการทรมาน หรือการลงโทษในลักษณะที่ทารุณโหดร้าย เพื่อความมุ่งประสงค์ดังกล่าว

ฉ. การส่งตัวบุคคลดังกล่าวกลับคืนสู่ภูมิลำเนาเดิมโดยเร็วที่สุด ภายหลังความขัดแย้งได้สิ้นสุดลง หากบุคคลดังกล่าวประสงค์เช่นนั้น

หลักดังกล่าวข้างต้น เป็นหลักการอันได้รับการยอมรับโดยทั่วไป ดังนั้นจึงสามารถนำมาใช้ได้ในทุกสถานการณ์ความขัดแย้ง อันจะนำมาซึ่งความสมบูรณ์ในหลักเกณฑ์ทางกฎหมายมนุษยธรรม ในการที่จะให้การคุ้มครอง และปกป้องบุคคลทุกฝ่าย

และถ้าหากพิจารณาถึงแนวโน้มแห่งอนาคตอันอาจจะเกิดขึ้น สงคราม หรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นบางประเภทในปัจจุบัน กล่าวคือสงครามภายใน(non-inter

armed conflicts หรือ internal armed conflicts) อันได้แก่ฝ่ายกบฏ หรือ
 พวกแบ่งแยกดินแดนต่างๆ เช่นขบวนการ IRA กลุ่มต่อต้านบาสก์ หรือแม้กระทั่งกองโจร
 พุโลตังได้กล่าวมาแล้ว อาจจะได้รับยกย่องระดับขึ้นเป็นความขัดแย้งในลักษณะระหว่าง
 ประเทศ(international armed conflicts) ใดๆได้รับการยอมรับในที่ประชุม
 ระหว่างประเทศ เช่น องค์การสหประชาชาติ ทั้งนี้อาจส่งผลกระทบต่อประเทศต่างๆ
 รวมทั้งประเทศไทย อาทิผลกระทบทางการเมือง เช่น ในด้านความมั่นคงแห่งชาติ
 หรือการให้การปกป้องคุ้มครองผู้ประสบภัยต่างๆ จากความขัดแย้ง(victims of
 armed conflicts) ดังนั้นประเทศไทยโดยหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง จึงควรพิจารณา
 ถึงประเด็นดังกล่าว ทั้งในด้านการศึกษาและการแสวงหาหลัก หรือแนวต่าเนินการ
 อันอื่นที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่อาจจะเกิดขึ้นได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย